

Kritik mot Bildnings- och omsorgsnämnden i Bollebygds kommun för att ha placerat tre barn i ett familjehem utan att familjehemmets lämplighet hade utretts eller beslut om vård i det aktuella familjehemmet hade fattats av nämnden

Beslutet i korthet: Ett barn får inte tas emot i ett familjehem utan att socialnämnden har beslutat om vård i det aktuella familjehemmet. Innan socialnämnden beslutar om vård måste förhållandena i det enskilda hemmet och förutsättningarna för vård där ha utretts av nämnden. Detta följer av 6 kap. 6 § första och andra stycket socialtjänstlagen (2001:453), SoL.

I beslutet utvecklar JO sin syn på när en socialnämnd måste inleda en utredning av ett familjehems lämplighet och fatta beslut om vård i ett familjehem. JO anser att en socialnämnd, när det visar sig att en placering kommer att bli stadigvarande, måste vidta dessa åtgärder. Vidare uttalar JO att ett beslut om placering som fattats av en socialnämnds ordförande med stöd av 11 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU, inte kan anses utgöra ett sådant beslut om vård som socialnämnden ska fatta enligt 6 kap. 6 § första stycket SoL. JO riktar kritik mot Bildnings- och omsorgsnämnden i Bollebygds kommun för att inte ha utrett ett familjehems lämplighet eller beslutat om vård i det aktuella familjehemmet.

Anmälan

I en anmälan till JO framförde AA klagomål mot Bildnings- och omsorgsnämnden i Bollebygds kommun. Han anförde bl.a. följande: Det aktuella ärendet gäller tre barn som placerades i familjehemmet B. i slutet av juli 2014. Placeringen hos B. skedde med stöd av LVU. Nämnden har inte gjort någon utredning av familjehemmet. Konsultföretagets utredning hämtades in först när han började ställa frågor i ärendet. Barnen flyttades till andra familjehem den 27 februari 2015.

Till anmälan bifogade AA delar av den e-postkorrespondens som han hade haft med tjänstemän vid Bollebygds kommun.

Utredning

Bildnings- och omsorgsnämnden anmodades att yttra sig över det som hade framförts i anmälan till JO.

Bildnings- och omsorgsnämndens individutskott beslutade att anta följande yttrande som sitt remissvar.

Bildnings- och omsorgsnämndens handläggning

2014-07-30 beslutade nämndens ordförande att omedelbart omhänderta bröderna BB och CC med stöd av 2 och 6 §§ LVU. BB och CC placerades i familjehemmet B. Dagen efter, 2014-07-31, beslutades att även omedelbart omhänderta BB och CC:s syster DD med stöd av 2 och 6 §§ LVU. Även DD placerades i familjehemmet B. 2015-02-24 beslutade nämnden att omplacera barnen fr.o.m. 2015-02-27 till två andra familjehem. Beslutet överklagades av föräldrarna. Överklagan avslogs av Förvaltningsrätten i Jönköping 2015-06-02 samt av Kammarrätten i Jönköping 2015-11-13. 2016-01-22 meddelade Högsta förvaltningsdomstolen att de inte gav prövningstillstånd i ärendet.

I samtal med EE, nuvarande enhetschef för IFO barn och unga, har följande framkommit: Sommaren 2015 upptäckte EE att det saknades medgivandeutredningar för BB, CC och DD. Beslut om medgivande saknades för både tidigare familjehem B. och nuvarande familjehem. EE initierade då medgivandeutredningar avseende de två nuvarande familjehemmen. Gällande familjehemmet B. bedömde EE att det inte gick att göra något eftersom barnen inte längre vistades där.

2016-04-28 inkom till nämnden en rapport enligt lex Sarah med anledning av missförhållanden avseende dokumentation och handläggning av BB, CC och DD:s ärenden. I samband med rapporten och utredning av denna uppmärksammades än en gång att nämnden inte lämnat medgivande för familjehemmet B. att ta emot BB, CC och DD.

Bildnings- och omsorgsnämndens bedömning

Bildnings- och omsorgsnämnden konstaterar att det funnits allvarliga brister i handläggningen av BB, CC och DD:s ärende. Ett barn får inte utan nämndens medgivande tas emot för stadigvarande vård och fostran i ett enskilt hem som inte tillhör någon av föräldrarna el. någon annan som har vårdnaden om barnet (6 kap. 6 § socialtjänstlagen). Något sådant medgivande finns inte för familjehemmet B. att ta emot BB, CC och DD. Trots detta har nämnden placerat barnen i familjehemmet B., en placering som pågick i över sex månader. Nämnden kan konstatera att det inte framkommit något som tyder på att ett medgivande inte hade lämnats om ärendet hade lyfts till nämnden för beslut.

Det har gått två år sedan den anmälda händelsen inträffade. Varken ansvarig chef eller socialsekreterare arbetar kvar i kommunen och dokumentationen från denna tid är till stora delar bristfällig. Bildnings- och omsorgsnämnden har därför haft svårt att utreda de bakomliggande orsakerna. Troliga orsaker bedöms dock vara avsaknaden av skriftliga rutiner för handläggning av barn- och ungdomsärenden, brister i introduktion av nyanställda samt brister i utbildning och handledning av handläggarna.

Bildnings- och omsorgsnämnden ser allvarligt på det inträffade. En handläggning och dokumentation som inte lever upp till gällande lagar är aldrig acceptabel. Nämnden konstaterar att avsaknaden av medgivande för familjehemmet B. har uppmärksammats inom nämndens systematiska kvalitetsarbete. Inom ramen för detta har nämnden även vidtagit ett antal åtgärder för att förhindra att liknande brister i handläggningen inträffar igen. Sedan sommaren 2015 har ansvarig enhetschef säkerställt att medgivandeutredningar görs i de fall ett barn ska placeras i ett familjehem. Det pågår även en genomgång av nämndens samtliga familjehemsplaceringar för att säkerställa att medgivandebeslut inte saknas i fler äldre ärenden. Vidare har det genomförts en utbildningsinsats i form av en handläggarskola på totalt 23 timmar under våren 2016 för samtliga handläggare och en ny omgång startar i

augusti 2016 för nyanställda. Under våren 2016 har även vidtagits organisatoriska förändringar med bland annat en utökning från en till två enhetschefer inom utredningsteamet i socialtjänsten. Det pågår vidare ett arbete med att ta fram riktlinjer som stöd för handläggning av barn- och ungdomsärenden samt att rekrytera en familjehemssekreterare. Nämnden kommer i det fortsatta kvalitetsarbetet följa upp och utvärdera de vidtagna och planerade åtgärderna för att säkerställa att de är tillräckliga.

AA kommenterade remissvaret. Till yttrandet bifogade AA två bilagor.

Bedömning

AA har framfört flera klagomål mot Bildnings- och omsorgsnämnden i Bollebygdskommun. JO har i detta ärende valt att begränsa granskningen till att avse nämndens formella handläggning i samband med att tre barn placerades i familjehemmet B. i slutet av juli 2014.

När ett barn vårdas med stöd av LVU är det socialnämnden som bestämmer hur vården av den unge ska ordnas och var han eller hon ska vistas under vårdtiden. Bestämmelserna i socialtjänstlagen om familjehemsvårdens innehåll och utformning gäller även när ett barn vårdas med stöd av LVU (10 § LVU).

I socialtjänstlagen anges att ett barn som behöver vårdas eller bo i ett annat hem än det egna ska tas emot i t.ex. ett familjehem (6 kap. 1 § SoL). Med familjehem avses ett enskilt hem som på uppdrag av socialnämnden tar emot barn för stadigvarande vård och fostran och vars verksamhet inte bedrivs yrkesmässigt (3 kap. 2 § socialtjänstförordningen (2001:937)). Ett barn får inte tas emot i ett familjehem utan att socialnämnden har lämnat medgivande till det eller har beslutat om vård (6 kap. 6 § första stycket SoL). Socialnämndens medgivande tar sikte på s.k. privatplaceringar medan beslut om vård avser situationer då familjehemsplacering ska ske efter socialnämndens beslut (jämför prop. 2002/03:53 s. 91). Nämnden får inte lämna medgivande eller besluta om vård utan att förhållandena i det enskilda hemmet och förutsättningarna för vård i hemmet är utredda av en socialnämnd (6 kap. 6 § andra stycket SoL).

Det är viktigt att de hem som kan komma att utgöra familjehem blir ordentligt utredda av socialnämnden för att barn som placeras där ska få en så trygg och bra uppväxtmiljö som möjligt. Det är den nämnd som ska lämna medgivande eller fatta beslut om vård i det aktuella familjehemmet som ansvarar för att en utredning har gjorts innan medgivande lämnas eller beslut fattas och för innehållet i utredningen.

Nämnden har i sitt remissvar uppgett att de tre barnen placerades i familjehemmet B. utan att hemmets lämplighet hade utretts. Av remissvaret kan man också utläsa att något beslut om vård i det aktuella familjehemmet inte fattades av nämnden. Däremot framgår det av utredningen att nämndens ordförande, i samband med beslutet om omedelbart omhändertagande av de tre barnen, även beslutade om placering i familjehemmet B. med stöd av 11 § LVU.

Bestämmelserna som gäller vård i familjehem tar sikte på stadigvarande vistelser och inte mer tillfälliga placeringar. Om ett barn stadigvarande behöver vårdas utanför det egna hemmet åligger det socialnämnden att fullgöra de uppgifter som följer av 6 kap. 6 § första och andra stycket SoL, dvs. utreda familjehemmets lämplighet och besluta om vård i familjehemmet.

Frågan om var ett barn ska vistas kan ibland uppkomma innan socialnämnden har haft möjlighet att utreda familjehemmet och besluta om vård. Så kan vara fallet när ett barn snabbt behöver placeras utanför det egna hemmet, t.ex. vid ett omedelbart omhändertagande enligt 6 § LVU. I ett sådant fall måste nämnden, när det visar sig att placeringen kommer att bli stadigvarande, inleda en utredning av det aktuella familjehemmet och sedan besluta om vård i familjehemmet i enlighet med 6 kap. 6 § första och andra stycket SoL.

En fråga som aktualiseras i detta fall är om ett ordförandebeslut om placering med stöd av 11 § LVU kan jämföras med ett sådant beslut om vård som socialnämnden ska fatta enligt 6 kap. 6 § första stycket SoL. Det skulle i så fall innebära att nämnden inte skulle behöva besluta om vård i ett visst familjehem om ordföranden redan har fattat ett beslut om placering med stöd av 11 § LVU. Jag kan dock konstatera att ett beslut om vård enligt 6 kap. 6 § första stycket SoL inte, enligt 10 kap. 4 § SoL, får delegeras till en socialnämnds ordförande eller tjänsteman. Ett beslut enligt 11 § LVU behöver inte heller avse en stadigvarande placering för barnet. Min uppfattning är därför att ett beslut om placering som fattas av socialnämndens ordförande med stöd av 11 § LVU inte kan anses utgöra ett sådant beslut om vård som avses i 6 kap. 6 § första stycket SoL. Nämnden behöver alltså besluta om vård när placeringen är tänkt att vara stadigvarande även om ordföranden har beslutat om placering enligt 11 § LVU.

Jag kan konstatera att de tre barnen i detta fall placerades i ett familjehem utan att familjehemmets lämplighet utreddes av socialnämnden och utan att nämnden beslutade om vård i det aktuella familjehemmet. Barnen var placerade i det aktuella familjehemmet i nästan sju månader och placeringen kan därmed inte anses ha varit av tillfällig natur. Nämnden borde därför, när det visade sig att placeringen inte endast skulle komma att bli tillfällig, omgående ha inlett en utredning av familjehemmets lämplighet och därefter ha beslutat om vård i familjehemmet för de tre barnen. För sin underlåtenhet att göra detta förtjänar nämnden kritik.

Nämnden har i sitt remissvar redogjort för de åtgärder som har vidtagits för att förhindra att något liknande ska inträffa igen. Nämnden har också arbetat för att säkerställa att utredningar inte saknas i andra ärenden där barn har placerats i familjehem. Med hänsyn till detta anser jag att jag kan lämna saken med den kritik som har uttalats ovan.

Ärendet avslutas.